

ÔN TẬP CHƯƠNG V VÀ CHƯƠNG VI (1 tiết)

I - Mục tiêu bài học

1. Về kiến thức

Thông qua việc hướng dẫn HS trả lời các câu hỏi của bài ôn tập, GV cần khắc sâu những kiến thức cơ bản của chương V và chương VI :

– Từ thế kỉ XVI đến thế kỉ XVIII, tình hình chính trị có nhiều biến động : nhà nước phong kiến tập quyền thời Lê sơ suy sụp và nhà Mạc thành lập (đầu thế kỉ XVI), các cuộc chiến tranh phong kiến Nam – Bắc triều (thế kỉ XVI), chiến tranh Trịnh – Nguyễn (thế kỉ XVII). Các tập đoàn phong kiến Lê – Trịnh, Nguyễn chia cắt đất nước.

– Phong trào nông dân khởi nghĩa bùng nổ và lan rộng, quyết liệt ở thế kỉ XVIII là một biểu hiện về sự khủng hoảng suy vong của chế độ phong kiến, tiêu biểu là phong trào nông dân Tây Sơn (làm cho HS nắm được những cống hiến to lớn của phong trào Tây Sơn trong việc lật đổ chính quyền vua Lê, chúa Trịnh, chúa Nguyễn, đánh bại các cuộc xâm lược Xiêm, Thanh).

– "Sự thành lập chế độ phong kiến tập quyền nhà Nguyễn đã diễn ra như thế nào ?" (HS suy nghĩ, trao đổi và giải thích rõ vấn đề này).

– Mặc dù tình hình chính trị đất nước có nhiều biến động nhưng tình hình kinh tế, văn hoá vẫn có bước phát triển mạnh trong các thế kỉ XVI – đầu thế kỉ XVIII.

2. Về tư tưởng

Làm cho HS nhận thức sâu sắc về tinh thần lao động cần cù, sáng tạo của nhân dân trong công cuộc khai phá đất hoang hoá, phát triển kinh tế ; tinh thần bất khuất, kiên cường của nhân dân ta trong cuộc đấu tranh chống áp bức bóc lột của thế lực phong kiến, chống ngoại xâm để bảo vệ độc lập, tự chủ.

3. Về kĩ năng

– Rèn luyện cho HS kĩ năng sử dụng SGK khi học bài ôn tập và trả lời câu hỏi.

– Kĩ năng trình bày, hệ thống, phân tích, so sánh một số sự kiện, quá trình lịch sử ; bước đầu rút ra kết luận, nhận xét về nguyên nhân, kết quả và ý nghĩa của các sự kiện, hiện tượng lịch sử.

II - Những điều cần lưu ý

1. Đây là bài ôn tập cho cả hai chương (V và VI), bao gồm những kiến thức của hai chương mà HS đã được học. Việc ôn tập được tiến hành dưới dạng khái quát để giúp HS ghi nhớ những kiến thức cơ bản, chứ không phải giảng lại những kiến thức đó.

2. Qua các câu hỏi trong SGK, GV tổ chức, hướng dẫn cho HS trình bày trước và yêu cầu HS nêu nhận xét ; cuối cùng, GV chốt lại những điểm chính cần ghi nhớ.

III - Gợi ý thực hiện bài ôn tập

1. Giới thiệu nội dung các vấn đề ôn tập theo SGK

2. Hướng dẫn HS giải đáp các câu hỏi trong SGK :

– *Câu hỏi 1* – Sự suy yếu của nhà nước phong kiến tập quyền đã diễn ra như thế nào ? Về câu hỏi này, để HS dễ trả lời, GV nên đặt những câu hỏi nhỏ như :

+ Những biểu hiện về sự mục nát của vua quan nhà Lê (lưu ý HS liên hệ với mục I của *bài 22* để nêu lên những biểu hiện chính như vua quan ăn chơi xa xỉ, nội bộ vương triều mâu thuẫn, quan lại địa phương lộng quyền, ức hiếp nhân dân).

+ Cuộc xung đột Nam – Bắc triều diễn ra vào lúc nào ? Sự suy yếu của nhà nước được thể hiện ở những điểm nào ?

+ Thời gian diễn ra cuộc xung đột Trịnh – Nguyễn ? Những biểu hiện về sự suy yếu của nhà nước phong kiến tập quyền ? Cuối cùng, GV chốt lại những sự kiện và diễn biến chính để rút ra kết luận : từ thế kỉ XVI, nhà nước phong kiến tập quyền đã suy yếu.

– *Câu hỏi 2* – Quang Trung đã đặt nền tảng cho việc thống nhất đất nước và xây dựng quốc gia như thế nào ? Về câu hỏi này, GV nên chia làm hai câu hỏi nhỏ để HS trả lời.

+ Quang Trung đặt nền tảng cho sự nghiệp thống nhất đất nước như thế nào ? GV gợi ý cho HS liên hệ *bài 25*, mục II để trả lời (như Quang Trung chỉ huy quân Tây Sơn, là người lật đổ chính quyền họ Nguyễn ở Đàng Trong (1777), lật đổ chính quyền họ Trịnh ở Đàng Ngoài (1786), lật đổ vua Lê (1788), xoá bỏ ranh giới chia cắt đất nước giữa Đàng Ngoài và Đàng Trong).

+ Sau khi đánh đuổi ngoại xâm (1789), Quang Trung có cống hiến gì trong công cuộc xây dựng đất nước ? Lưu ý HS nhắc lại những đóng góp đó được thể hiện ở việc xây dựng chính quyền phong kiến mới tiến bộ, thực hiện một số cải

cách tích cực, tạo cơ sở và điều kiện để phát triển kinh tế, văn hoá, giáo dục, củng cố quốc phòng... (liên hệ với *bài 26* trong SGK).

– *Câu hỏi 3* – Nhà Nguyễn lập lại chế độ phong kiến tập quyền ra sao ? Để HS dễ trả lời câu hỏi này, GV gợi ý cho các em liên hệ với *bài 27*, trên cơ sở đó, GV có thể nêu một số câu hỏi nhỏ như :

+ Nguyễn Ánh đánh bại Vương triều Tây Sơn vào thời gian nào ?

+ Sau khi đánh bại Tây Sơn (1802), Nguyễn Ánh đã lập lại chính quyền phong kiến tập quyền ra sao ? (tổ chức bộ máy quan lại ở triều đình, các địa phương, đặt kinh đô, quốc hiệu...). Câu này chỉ yêu cầu HS nêu được một số biểu hiện trong việc khôi phục lại chế độ phong kiến tập quyền của nhà Nguyễn (chủ yếu thời Gia Long, Minh Mạng).

– *Câu hỏi 4* – Tình hình kinh tế, văn hoá ở các thế kỉ XVI đến nửa đầu thế kỉ XIX ? Đây là câu hỏi có tính hệ thống xuyên suốt nhiều thế kỉ về hai nội dung kinh tế, văn hoá. GV nên chia làm hai câu hỏi nhỏ :

+ Tình hình kinh tế ?

+ Tình hình văn hoá ?

Về tình hình *kinh tế*, GV lưu ý HS liên hệ với *bài 23* đã học để nêu được tình hình nông nghiệp, thủ công nghiệp, thương nghiệp (nội thương và ngoại thương) ở nước ta thời gian này.

– Về tình hình *văn hoá*, GV gợi ý cho HS nhớ lại nội dung mục II, *bài 23* trong SGK, nêu được một số biểu hiện (sự kiện, tư liệu lịch sử, hiện tượng lịch sử) về tôn giáo, chữ viết, văn học, giáo dục, nghệ thuật, khoa học – kĩ thuật trong các thế kỉ XVI – nửa đầu thế kỉ XIX.

GV có thể kẻ bảng thống kê theo từng nội dung để HS trình bày, sau đó các em khác bổ sung, hoàn chỉnh. Ví dụ, về tình hình kinh tế, GV có thể lập bảng như sau :

Tình hình kinh tế	Những điểm nổi bật		
	Thế kỉ XVI - XVII	Thế kỉ XVIII	Nửa đầu thế kỉ XIX
Nông nghiệp			
Thủ công nghiệp			
Thương nghiệp (nội thương và ngoại thương)			

Về tình hình văn hoá, GV cũng nên lập bảng thống kê như trên.

3. Cuối bài, GV hướng dẫn HS về nhà làm bài tập theo SGK.